

Governança de l'Àrea de Salut

Resum

L'objectiu de l'article és exposar un exemple d'implantació del Consell de Salut com un cas d'apropar la sanitat i la salut a la societat que s'atén. El Consell és una figura de participació, com un element de comunicació i participació entre l'Àrea de Salut i els representants de la població que s'assisteix; és un element estratègic entre l'organisme sanitari i les persones que atén, va més enllà de la recomanació en salut o d'aspectes temes més operatius com podrien ser grups focals o entrevistes a pacients.

Explicarem com es va dur a terme. Les actes i les conclusions estan disponibles a Internet. És fins a cert punt sorprenent com els centres educatius disposen d'una associació de pares en què aquests participen de l'esdevenir del centre i a les institucions sanitàries els falta un element semblant. La bibliografia i l'experiència de la situació ens donaran una visió de la bondat d'aquest organisme i de la seva fragilitat.

Paraules clau

Governança, transparència, participació, salut, hospital, consell.

Autor

Ignasi Casas Ollé és llicenciat en física per la Universitat Autònoma de Barcelona i màster en administració d'empreses (MBA) d'ESADE. Entre 1995 i 2003 va ser cap economicoadministratiu de l'Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera; entre 2007 i 2010, director de Gestió i Serveis Generals, i entre 2011 i 2015 en va ser director gerent. Actualment és cap de servei de Subministraments. També s'ha dedicat a la docència la Seu d'Eivissa i Formentera de la Universitat de les Illes Balears, a l'Escola Universitària de Turisme i a la Universitat Oberta de Catalunya. Ha estat coautor d'un manual de direcció estratègica, a banda de diversos articles i comunicacions relacionats amb la sanitat, el turisme i la gestió

Sobre EBAP Occasional Paper

EBAP Occasional Paper és una publicació de divulgació tècnica científica que edita l'Escola Balear d'Administració Pública en el marc de les seves competències. Com és habitual en aquest tipus de publicacions no té periodicitat, ni extensió o format reglats, els /les autors /es de cada un dels treballs són els únics responsables del seu contingut, i la seva reproducció està subjecta només a la menció del seu origen i autors / es .

Governança de l'Àrea de Salut

Introducció

Dins de les organitzacions cada cop s'és més conscient de la responsabilitat que hi ha envers la societat, que també demana aquesta implicació. Així, el concepte de responsabilitat social ha entrat amb molta força dins les empreses, i lògicament és una exigència per a l'Administració i les empreses públiques en què, a més a més, hi ha un requeriment de transparència, participació i rendiment de comptes. Sembla que hi ha un corrent per tal que la societat formi part de la governança de les institucions.

Metodologia

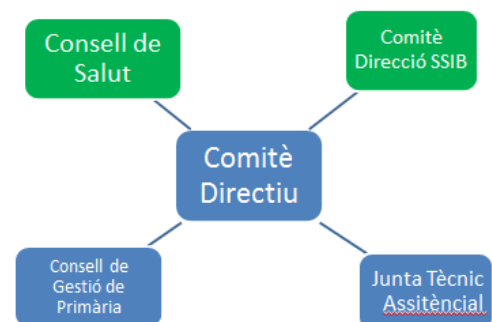
Des d'aquesta posició de participació en la governança de les institucions públiques i, més concretament, a l'Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera, vàrem portar a terme un cas de participació en la governabilitat de l'àrea durant el període 2011-2015.

Planificació

La primera part era organitzar les estructures de govern de l'Àrea de Salut partint dels organismes existents. El Comitè de Direcció és l'òrgan bàsic de direcció i gestió de l'Àrea, que té a la seva disposició estructures

organitzatives i de gestió internes, de tipus participatiu, totalment consolidades: el Consell de Gestió de Primària i la Junta Tècnica Assistencial. A més a més, el gerent d'Eivissa i Formentera és membre nat del Comitè Directiu del Servei de Salut de les Illes Balears; per tant, té vot i veu en els diferents assumptes que afecten el Servei de Salut, i pot transmetre les diferents inquietuds de l'Àrea. Érem conscients de la mancança d'un ens participatiu de la societat en la direcció i el govern de l'Àrea de Salut; d'alguna forma, igual que les escoles tenen l'associació de pares, enteníem que necessitàvem un organisme similar de govern.

Imatge 1. Òrgans de participació i govern de l'Àrea de Salut.

La primera qüestió a resoldre és l'àmbit del Consell: només per a l'Hospital? Dos consells, un per a Primària i un altre per a l'Hospital? O un a Formentera i un a Eivissa? En aquest cas, la resposta està en el mateix funcionament de l'Àrea, integrada en els nivells assistencials i territorial, l'existència d'una única gerència, i

recolza en la bibliografia, en la qual es recomana posar en marxa aquest òrgan en àrees integrades¹. Tot això ens va acabar de decidir per un únic consell per a tot el territori i per a tots els nivells sanitaris.

La següent qüestió és decidir les funcions d'aquest Consell de Salut; segons la teoria regnant, pot ser un òrgan de participació efectiva o per potenciar la capacitat de decisió de la ciutadania². Essent la primera experiència de les Illes Balears a escala d'Àrea de Salut, consideràrem que hauria de ser de tipus participatiu, i deixar la capacitat decisòria per a una segona passa.

I la tercera qüestió és la creació de l'organisme; aquí hi ha molta literatura i diferents solucions en altres serveis de salut com poden ser els governs territorials de salut del CatSalut o els consells de salut de de la Rioja, SESCAM, entre d'altres, tots recolzats en la normativa corresponent. Així que vàrem recórrer a la normativa de la CAIB, en concret, el Decret 39/2006, de 21 d'abril de 2006, publicat al BOIB núm. 62 de 29 d'abril. En el Decret esmentat es varen aprovar els Estatuts de l'ens públic Servei Balear de Salut, i en l'article 22 s'establia el Consell de Salut com a òrgan consultiu i de participació de diferents

estaments de la societat. Les funcions que el Consell de Salut té atribuïdes coincideixen amb les desitjades en el nostre plantejament per a aquest ens, com són propiciar la col·laboració i la participació ciutadanes en el Servei de Salut. A més a més, donà capacitat d'assessorar el director general de l'IB-Salut quan ho sol·liciti, formular propostes o suggeriments al Consell General del Servei de Salut en qüestions relatives a l'atenció sanitària i la salut de la població d'Eivissa i Formentera.

Realització

Per iniciar el procés es va comptar amb l'aprovació de la consellera de Salut, Família i Benestar Social, que va participar en la primera reunió constituent el 15 de desembre de 2011, en què van ser presentats tots el membres que componen el Consell segons l'article 22 del Decret 39/2006. Les reunions varen ser de caràcter semestral i es tractaren aquells assumptes aportats per l'Àrea de Salut així com pels diferents membres del Consell.

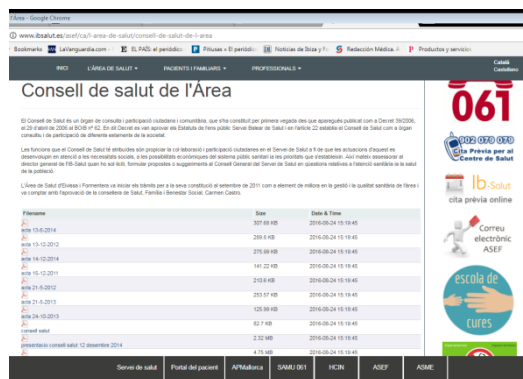
Sobre el funcionament del Consell que queda establert en l'anomenat «Decret 39», es varen establir uns mínims, com la periodicitat semestral o l'aixecament d'actes, i es va deixar per després la redacció i l'aprovació mitjançant ordre de la Conselleria; aquest

¹ Referència bibliogràfica número 1

² Referència bibliogràfica número 1

desenvolupament posteriorment no es va dur a terme, però sí que es va seguir una sistemàtica i una metodologia en les convocatòries i en el funcionament del Consell³.

Els assumptes tractats varen ser diversos: el nou hospital, els nous serveis (com la radioteràpia o serveis a Formentera), les llistes d'espera, les memòries de l'Àrea de Salut i els serveis concessionats, entre d'altres. Es va veure una progressió en la introducció de temes per part dels membres aliens a l'Àrea de Salut, que feien cada cop més enriquidor el Consell de Salut. També es va decidir per unanimitat dels membres la publicació de les actes en la pàgina web de l'Àrea de Salut.

Imatge 2. Espai del Consell de Salut amb les actes en la web de l'Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera.

³ Referència bibliogràfica número 2

Un dels moments més destacats del Consell va ser la visita a l'obra del nou Hospital Can Misses el 24 d'octubre del 2013, que va apropar el projecte més important de l'Àrea als membres del Consell de Salut.

Resultats

Els resultats genèrics de participació i de comunicació es varen mostrar com una eina essencial, sobretot en un moment molt important en l'Àrea de Salut, que afrontava l'ampliació de l'Hospital Can Misses, i en un entorn econòmic molt difícil. Va ser una corretja de transmissió entre les inquietuds internes pròpies dels professionals i de la direcció amb la societat civil eivissenca i formenterena. Un exercici de transparència en la publicació de les actes i les conclusions dels debats que es varen produir, així com rendició de resultats al presentar les memòries de l'Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera mentre va estar en funcionament.

A diferència del que assenyala algun estudi, es va mostrar com un òrgan actiu; encara que ens manquen dades objectives⁴ sobre el nivell de satisfacció i implicació dels membres, sí que podem dir que de forma subjectiva expressaven l'encert de l'organisme en el qual poder rebre informació i plantejar

⁴ Referència bibliogràfica número 3

qüestions i opinions sobre assumptes que afecten la sanitat de les Pitiüses.

Conclusions

El Consell de Salut, en el període 2011-2015 en què va estar en funcionament es va mostrar com una eina vàlida de participació de la societat, sobretot com una eina de comunicació fonamental entre la visió dels membres externs enfront d'una visió interna de l'Àrea de Salut, i aquest intercanvi va ser enriquidor. Va servir per replantejar qüestions internes de l'Àrea o transmetre inquietuds de l'Àrea al Servei de Salut.

Tal com mostren altres estudis, s'ha mostrat com una eina vàlida per a la gestió sanitària si hi ha voluntat política i una adequada consciència ciutadana⁵.

Com a reflexió i millores, queda per donar la força normativa suficient per tal de perdurar més enllà de la voluntat política. Plantejar una obertura més ampla dels membres del Consell i donar una mínima formació sobre el funcionament actual de la sanitat.

⁵ Referència bibliogràfica número 4

Bibliografia

- Bleda, J; Santos, A; Fernández, C. «Diseño de un modelo de participación ciudadana en salud en la comunidad de Castilla-La Mancha e implementación del mismo en el Área de Salud de Puertollano (2005-2008)». *Revista de Administración Sanitaria*, 2008; 6: p. 699-714.
- Martín Armas, T. de J. «Dificultades en la constitución de un consejo de salud». *Trabajo Social y Salud*. Associació Espanyola de Treball Social i Salut, 2011; p. 291-304
- Segura, A. «La participación ciudadana, la sanidad y la salud. Elementos para un debate informado». *Gestión Clínica y Sanitaria*, 2010; 44: p. 55-61
- Sáinz-Ruiz, P. A.; Mínguez-Arias, J.; Martínez-Riera, J. R.; «Los consejos de salud como instrumento de participación comunitaria en La Rioja». *Gaceta Sanitaria*, 3 de febrer de 2018.
- Segura, A. «Participació ciutadana en l'estratègia de desenvolupament de la salut pública a Catalunya». A: *La reforma de la Salut Pública a Catalunya. Informe del comitè científic per donar suport tècnic i científic al projecte de reordenació del sistema de Salut Pública de Catalunya*. 2010. Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Direcció General de Salut Pública, 2005; p. 113-26.

<<http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/lilibreprovi.pdf>>

- Cerezo, J. *Descripción de iniciativas de participación ciudadana en la planificación e implantación de políticas en sistemas sanitarios públicos*. Sevilla, 2006.
- O'Shanahan Juan, J. J. «Los Consejos de Salud en Canarias, entre la ilusión y el escepticismo». *Salud 2000. Revista de la Federación de Asociaciones para la Defensa de la Sanidad Pública*, ISSN 0214-3615, núm. 105, 2006, p. 18-19.
- Pascual, J.; Pascual, J.; Torrents, A. «La participació ciutadana: els consells de salut, un instrument d'acció participativa». A: *Els governs territorials de salut, un model de proximitat*. Generalitat de Catalunya. Departament de Salut, 2010, p. 77-95.
- Peiró Moreno, S; Tarrazona Hervás, V. «Posibilidades de participación de las corporaciones locales en la gestión de servicios sanitarios». *Gaceta Sanitaria*, 1992, 1 de setembre; volum 6 (núm. 32): p. 225-228.

Bibliografia web

- Decret 39/2006, de 29 d'abril de 2006, i modificacions posteriors:
<<http://www.caib.es/sites/institutestudisautonomics/f/174245>>
- Espai del Consell de Salut, amb les actes en la web de l'Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera:
<<http://www.ibsalut.es/asef/ca/l-area-de-salut/consell-de-salut-de-l-area>>
- Els governs territorials de salut, un model de proximitat:
<http://catsalut.gencat.cat/web/.content/minisite/catsalut/publicacions/docs/gts_un_model_de_proximitat.pdf>
- Web del Consell de Salut del Sector del Govern d'Aragó:
<<https://www.saludinforma.es/portalsi/web/salud/participacion/participacion-en-salud/consejos-de-salud-de-sector>>